

INVĂȚAREA CENTRATĂ PE STUDENT – DEZIDERAT AL PROCESULUI BOLOGNA

*L. Ungureanu, dr.conf.univ.
Universitatea Tehnică a Moldovei*

INTRODUCERE

Învățământul superior european este, actualmente, concentrat pe realizarea unui obiectiv fundamental : crearea, până în 2020, a unei Europe a cunoașterii, creativă și inovativă. Confruntându-se, însă, cu provocarea îmbătrânirii populației, Europa ar putea atinge acest obiectiv doar dacă dezvoltă la maximum talentele și capacitățile tuturor cetățenilor săi, angajându-i într-un proces de învățare continuă pe tot parcursul vieții.

O altă mare provocare cu care se confruntă astăzi învățământul european este apariția noilor oportunități de dezvoltare tehnologică în contextul unei globalizări intense. În consecință, contingentul studios este, la rândul său, unul nou, așteptările acestuia fiind totalmente diferite de cele ale predecesorilor săi. Se impune, așadar, un nou tip de învățământ, unul care să cultive cetățeni activi și responsabili și care să dezvolte preponderent competențe solicitate intens pe piața muncii.

1. MODERNIZAREA INVĂȚĂMÂNTULUI SUPERIOR

În contextul descris mai sus, Procesul Bologna urmărește crearea unei compatibilități a sistemelor europene de învățământ superior, sporirea transparenței acestora și a recunoașterii reciproce. Modernizarea învățământului superior se produce prin intermediul unor remanieri precum :

- adoptarea unei structuri de trei cicluri consecutive (licență, masterat, doctorat) ;
- adoptarea Standardelor și Ghidului European pentru Asigurarea Calității ;
- crearea Sistemului European de Credite Transferabile și de Acumulare ;
- crearea Suplimentului la Diplomă.

Specială devine și misiunea de predare în instituțiile de învățământ superior, misiune care necesită o reformare curriculară substanțială, orientată spre dezvoltarea rezultatelor învățării. Se dezvoltă, așadar, conceptul de *învățământ centrat pe interesele studentului*, care presupune noi abordări ale predării și învățării la toate cele trei cicluri de

studiu. În consecință, Reforma curriculară se anunță a fi un proces continuu, care să conducă la o calitate înaltă și la căi educaționale flexibile, adaptabile la necesitățile publicului.

Noul concept de învățământ inițiat de Procesul Bologna pune, așadar, accent pe:

- învățământul activ în raport cu cel pasiv;
- înțelegerea în învățarea aprofundată;
- creșterea nivelului de responsabilizare și conștientizare a studenților;
- sporirea gradului de autonomie în cadrul activităților;
- interdependența student-profesor;
- abordarea reflexivă a procesului de predare-învățare.

Învățământul centrat pe student are drept scop schimbarea rolului studenților în procesul de predare-învățare: din receptori pasivi de informație și adevăruri “deja gata” în participanți activi la căutarea cunoașterii. În mod practic, ei devin cei care construiesc cunoașterea, în timp ce profesorul nu mai este transmitător de informație, ci doar un mediator al procesului de învățare. Astfel, studentul dezvoltă o serie de calități intelectuale inerente oricărui proces de investigare : curiozitate, inteligență critică, creativitate, abilități de rezolvare a problemelor, capacitatea autocriticii raționale, aprecierea și respectul pentru o varietate bogată de puncte de vedere și perspective.

Scopul universității în cadrul învățământului centrat pe student devine acela de:

- a asigura posibilitatea ascensiunii studenților pe scara profesională;
- a crea medii de învățare și de experimentare care să îi determine pe studenți să descopere singuri cunoașterea, devenind astfel membri ai unei comunități care învață, care face descoperiri și soluționează probleme;
- a spori în mod neîntrerupt calitatea instruirii și a învățării.

Centrarea pe student a activităților este un principiu relativ nou. Învățământul superior pare să fie mai avantajat decât altele sub aspectul șanselor de implementare a acestui principiu din următoarele considerente :

1) este plasat în contextul integrării în Spațiul European al Învățământului Superior ;

2) toți participanții la procesul educațional sunt majori din punct de vedere legal, adică își pot asuma consecințele prin participarea la un astfel de program.

Suntem conștienți de faptul că sistemul clasic de centrare a activităților pe profesor este unul depășit în baza faptului că a fost proiectat pentru a integra absolvenții pe o piață de muncă stabilă și inflexibilă la schimbările societății, mai ales în raport cu influențele internaționale. Luând însă în considerare nivelul actual de dezvoltare socio-economică, dar și dinamicitatea pieței forței de muncă, este evident că un învățământ centrat pe student va oferi societății mai multe beneficii, generând o creștere mult mai rapidă a calității vieții. Schimbarea de la învățământul centrat pe profesor la unul centrat pe student implică însă o transformare culturală, și deci schimbări comportamentale și de atitudine, atât din partea studenților cât și din partea profesorilor.

2. INTERACTIVITATEA – ÎNVĂȚARE PRIN COMUNICARE

Cum sa facem față acestor noi provocări ? Ne-am putea înarma cu atitudinea unui om celebru, materializată în enunțul de mai jos : „Când ești întrebat dacă poți să faci o treabă, spune : Sigur că pot ! Apoi pune-te pe învățat și află cum să o faci”. (Theodore Roosevelt, 1858-1919). Competențele unui cadru didactic trebuie să fie într-o continuă dezvoltare. În această ordine de idei metoda interactivității pare să fie o nouă provocare, întrucât presupune o învățare prin comunicare și colaborare. Produce o confruntare de idei, opinii și argumente, creează situații de învățare centrate pe disponibilitatea și dorința de cooperare a studentului, pe implicarea sa directă și activă, pe influența reciprocă și interacțiunea socială din interiorul microgrupurilor. Metodele interactive de grup sunt modalități moderne de stimulare a învățării, instrumente didactice care favorizează interschimbul de idei, de experiențe, de cunoștințe.

Este adevărat că în cadrul cursurilor practice tradiționale, formele predominante de organizare a studenților sunt cele frontale, când se lucrează simultan cu tot grupul de studenți și toți rezolvă aceeași sarcină de lucru.

În cazul centrării pe student, sunt dominante activitățile individuale și în grupuri mici. Pentru crearea unui cadru eficient de învățare considerăm oportună echilibrarea instruirii frontale, individuale și de grup. Schimbarea practicilor existente constituie un proces de durată, ce se va desfășura cu pași mici. În fiecare ședință de lucru se va introduce

un element nou (tehnică, strategie, formă de organizare), iar după evaluarea rezultatelor se va renunța, eventual, la unele aspecte în favoarea altora. Fiecare lecție devine, astfel, un mic experiment didactic prin care se confirmă sau se infirmă diferite ipoteze de lucru pe care a fost fundamentat cursul.

Punctele forte ale activității organizate în grupuri mici par a fi, în primul rând :

- dezvoltarea abilităților de comunicare ale studenților ;
- creșterea gradului de implicare a acestora în diverse activități ;
- creșterea responsabilității studentului față de propria învățare, dar și față de grup ;
- creșterea eficienței învățării și descurajarea unor practici defectuoase de speculare sau de învățare doar pentru notă ;
- dezvoltarea abilităților de cooperare în interiorul grupului ;
- schimbarea atitudinii față de mediul educațional în ansamblu ;
- stimularea și dezvoltarea capacităților cognitive complexe (gândirea divergentă, gândirea critică) ;
- reducerea la minim a fenomenului de blocaj emoțional și dispariția fricii de eșec ;
- educarea stăpânirii de sine și a unui comportament tolerant față de opiniile celorlalți, înfrângerea subiectivismului și acceptarea gândirii colective.

Suntem conștienți de faptul că organizarea activității în grupuri mici are și unele puncte slabe :

- control slab asupra cantității și calității învățării;
- cantitate mică și calitate incertă a cunoștințelor dobândite de studenți.

În baza acestor ipoteze considerăm avenită aplicarea strategiilor interactive mai curând în cadrul fixării materialului de studiu decât în cadrul predării acestuia.

3. UNELE METODE INTERACTIVE

În continuare ne vom referi la unele metode interactive ce urmează a fi aplicate în mod experimental în cadrul cursului de franceză- limbaj specializat la FTMI. Prezentarea fiecărei metode va fi însoțită de un exemplu de aplicare racordat la tematica cursului.

Tehnica Phillips 6/6 :

6 persoane dezbate o problemă timp de 6 minute. Fiecare grup desemnează un conducător. După dezbateri acesta prezintă concluziile sau soluțiile la care s-a ajuns. Cadrul didactic stabilește

soluția optimă, argumentând respingerea celorlalte variante.

Exemplu de situație problemă : *Se cunosc avantajele alimentației disociate. De ce consumatorii moldoveni sunt în dificultatea adoptării acestui comportament alimentar ?*

Metoda cubului : presupune exploatarea unui subiect din mai multe perspective, notate pe fețele cubului :

descrie : Cum arată ?

compară : cu cine, cu ce se aseamănă și prin ce diferă ?

asociază : La ce te face să te gândești ?

aplică : Cum poate fi folosit ?

analizează : Ce conține ? Din ce este făcut ?

argumentează : Este bun sau rău, dorit sau nedorit, folositor sau nefolositor ? De ce ?

Exemplu de utilizare : *Descrierea ustensilelor de bucătărie și explicarea destinației acestora.*

Turul galeriei (soluțiile prezentate de studenți sunt expuse ca într-o galerie de artă, urmând să fie evaluate în comun). Sarcina propusă trebuie să se preteze mai multor căi de abordare/rezolvare. Produsul fiecărui grup se concretizează într-o imagine, schemă, diagramă, inventar de idei, exprimate grafic pe o coală de hârtie/carton, realizându-se ceea ce se numește poster. Posterele se afișează pe perete ca la o expoziție. Grupurile trec pe la fiecare poster pentru a examina soluțiile, a face comentarii, observații, propuneri. La sfârșit fiecare grup revine la propriul poster, analizând comentariile.

Exemplu de utilizare : *Tratarea subiectului Originile gastronomiei moldave. Grupurile de lucru vor ilustra și explica influențele turcă, bulgară, ucraineană asupra dezvoltării gastronomiei naționale.*

Predarea – învățarea reciprocă : se formează 4 grupuri de lucru, în sarcina cărora stă analiza conținutului unei imagini.

1. REZUMATORII vor descrie imaginea așa cum o vad ei, vor identifica elemente de loc, timp, personaje, vor spune tot ce văd, în propoziții clare, succinte, la obiect. Împreună decid ce idei vor expune celorlalți.

2. ÎNTREBĂTORII formulează și adresează întrebări referitoare la imagine. Întrebările vizează aspectele relevante ale imaginii: loc, timp, mod de desfășurare și acțiune. Celelalte grupuri găsesc răspuns la întrebări. Întrebătorii analizează / confirmă sau infirmă răspunsurile primite, le completează, pot da explicații suplimentare.

3. CLARIFICATORII explică acțiunile de pe desen, fac precizări (timp, loc, starea afectivă a

personajelor, relații), găsesc răspunsuri pentru întrebările lansate, dau explicații suplimentare, clarifică sensul unor cuvinte.

4. PREZICĂTORII analizează imaginea și răspunsurile / ideile / opiniile exprimate până acum și fac predicții cu privire la ce se va întâmpla în continuare, găsesc alte finaluri pentru acțiunile din imagine, pot propune cele mai neașteptate, năstrușnice, originale idei, finaluri, rezolvări. Ei pun întrebări de genul: *Ce s-ar întâmpla dacă...? Ce ar fi dacă....?*

Exemplu de utilizare : *în cadrul subiectului Tipurile de mese se va afișa imaginea O cină la restaurant.*

CONCLUZIE

Modernizarea învățământului superior în optica Procesului Bologna include o serie de remanieri sub două aspecte : organizațional (trei cicluri consecutive, standarde europene comune, sistem de credite transferabile) și la nivel de predare (învățământ centrat pe interesele studentului). În consecință, competențele cadrului didactic se amplifică prin adoptarea metodelor de lucru interactive cu instrumentarul didactic aferent. Așadar, metode precum *Tehnica Phillips 6/6*, *metoda cubului*, *Turul galeriei*, *Predarea – învățarea reciprocă* stimulează învățarea în grup prin intermediul interacțiunii sociale, favorizând schimbul reciproc de idei, experiențe, cunoștințe.

Bibliografie

1. **Cerghit, I.** *Metode de învățământ*, Iași, Editura Polirom, 2006.
2. **Breben S., Gongea E., Ruiu G., Fulga M.** *Metode interactive de grup*, Editura Arves, 2002.
3. **Dulama M. E.** *Modele, strategii și tehnici didactice activizante*, Editura Clusium, 2002.

Sitografie

1. <http://bologna.ro/a/upfolders/Comunicatul%20de%20la%20Leuven-Louvain-la-Neuve.pdf>
2. <http://www.anosr.ro/wp-content/uploads/2012/07/2008-Pozitia-ANOSR-vizavi-de-strategia-nationala-pe-educatie.pdf>
3. <http://www.scribd.com/doc/164231455/9-Tehnici-de-Invatare-Descriere>
4. <http://www.scribube.com/profesor-scoala/METODE-ACTIVE-N-NVAREA-CENTRAT104922154.php>

Recomandat spre publicare: 18.12.2014.